

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/7383-2
Saksbehandler Torbjørn Brodtkorb Danielssen

Utvalg	Møtedato
Kommunestyret 2023 - 2027	10.09.2026

Høringsinnspill Endringer i reglene om interkommunalt samarbeid i kommuneloven

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Grimstad kommune avgir høringsinnspill til Kommunal- og distriktsdepartementets forslag om endringer i reglene om interkommunalt samarbeid i kommuneloven.

Grimstad kommune støtter ikke at kommuneloven endres slik at kommunale oppgavefelleskap gis generell adgang til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet. Kommunen mener at slik myndighet fortsatt bør ligge i kommunens egen organisasjon, eller i samarbeidsformer der ansvar, styring og kontroll er tydeligere regulert.

Vedlegg

Høringsbrev(642418)

Høringsnotat om endringer i reglene om interkommuna(644565)

Kommuneplanen

Det er ingen direkte sammenheng mellom høringen og kommuneplanens satsingsområder. Endringer i rammevilkårene for interkommunalt samarbeid kan likevel indirekte påvirke kommunens evne til å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel.

Sammendrag

Kommunal- og distriktsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i reglene om interkommunalt samarbeid i kommuneloven. Kommunedirektøren anbefaler at Grimstad kommune avgir høringsinnspill til forslaget, og peker på behovet for tydeligere avklaringer knyttet til styring, ansvar og oppfølging av interkommunale samarbeid.

Høringsfristen er 1. oktober 2026.

Fakta

Høringen gjelder endringer i reglene om interkommunalt samarbeid i kommuneloven. Departementet viser til at kommuner og fylkeskommuner samarbeider gjennom ulike former for interkommunalt samarbeid, og at samarbeid i mange tilfeller er en forutsetning for å løse

kommunale oppgaver.

Departementet peker samtidig på at dagens samarbeid kan være fragmentert, med mange ulike samarbeidsordninger og samarbeidskonstellasjoner.

Et hovedforslag er å åpne for at kommunale oppgavefellesskap som egne rettssubjekter kan få delegert myndighet til å fatte enkeltvedtak og utøve annen offentlig myndighet. Høringsnotatet omtaler også at slike oppgavefellesskap skal kunne gis myndighet til å fatte enkeltvedtak og vedta forskrifter.

Departementet foreslår at dette skal være en generell hjemmel i kommuneloven. Det betyr at det ikke skal være nødvendig med særregler i annet regelverk for å delegere slik myndighet til et oppgavefellesskap, så lenge myndigheten ikke etter lov er lagt til kommunestyret, fylkestinget eller andre bestemte organer. I dag er kommunalt oppgavefellesskap særlig brukt for samarbeid om oppgaver og tjenester der det ikke skal fattes enkeltvedtak, med unntak for interne forhold og tilskuddsordninger. Vertskommunesamarbeid er i dag den samarbeidsformen som gir generell adgang til å delegere myndighet til å fatte enkeltvedtak eller vedta forskrift. I et vertskommunesamarbeid ligger myndigheten og ansvaret kun hos vertskommunen.

Departementet foreslår også å:

- presisere og klargjøre reglene om kommunalt oppgavefellesskap og interkommunalt politisk råd
- åpne for administrativt vertskommunesamarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner om oppgaver de har felles
- utvikle muligheten for felles folkevalgt nemnd i vertskommunesamarbeid.

Som følge av forslaget om å gi kommunale oppgavefellesskap myndighet til å fatte enkeltvedtak, foreslår departementet flere tilpasninger i regelverket. Dette gjelder blant annet krav til organisering, administrativ ledelse, internkontroll, rapportering, styring og kontroll. Departementet foreslår også regler om deltakernes omgjørings- og instruksjonsadgang.

Departementet legger opp til at kommuneloven skal skille mellom to former for kommunale oppgavefellesskap: oppgavefellesskap med begrenset myndighet og oppgavefellesskap som kan utøve offentlig myndighet. Oppgavefellesskap som skal kunne utøve offentlig myndighet, må være eget rettssubjekt.

Høringsnotatet omtaler også forholdet til annet regelverk, blant annet forvaltningsloven, offentleglova, arkivlova, tvisteloven, reglene om offentlige anskaffelser og offentlig støtte.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget gir ikke i seg selv direkte økonomiske eller administrative konsekvenser for Grimstad kommune. Eventuelle konsekvenser vil avhenge av om kommunen senere etablerer nye interkommunale samarbeid, endrer eksisterende samarbeid eller tar i bruk nye samarbeidsformer.

Departementet peker på at endringer i samarbeidsstrukturer ofte vil kreve økonomiske, juridiske og administrative vurderinger, og at dette er kommunenes ansvar. For Grimstad kommune kan forslaget derfor gi økt behov for juridisk og administrativ kapasitet, særlig ved arbeid med samarbeidsavtaler, internkontroll, rapportering og oppfølging av ansvar.

Vurderinger:

Grimstad kommune deltar i dag i et oppgavefellesskap – AKST – som har ansvar for arkiv, regnskap og lønn for Arendal og Grimstad kommuner. Her fattes det ikke enkeltvedtak. Oppgavefellesskapet styres av kommunene i fellesskap i et representantskap med styre og en daglig leder.

Grimstad kommune deltar i en rekke vertskommunesamarbeid der myndigheten til å fatte enkeltvedtak er delegert til vertskommunen, f.eks. legevakt. Myndigheten og ansvaret for enkeltvedtakene ligger hos vertskommunen.

Kommunedirektøren ser at departementets forslag kan gi større fleksibilitet i interkommunalt samarbeid. Det kan også gi større fagmiljøer og bedre utnyttelse av kompetanse på enkelte områder.

Samtidig reiser forslaget viktige spørsmål om styring, ansvar og kontroll. Kommunen har fortsatt ansvar for at innbyggerne får de tjenestene de har krav på, også når oppgaver løses i interkommunale samarbeid. Departementet legger selv til grunn at kommunen ikke kan delegere eller organisere seg bort fra dette ansvaret. Samtidig legger forslaget opp til at myndigheten delegeres til et interkommunalt organ hvor flere kommuner i fellesskap utøver styringen. Styringen må da i større grad skje gjennom samarbeidsavtaler, representantskap, rapportering og andre former for indirekte oppfølging. Dette gir ikke samme styringsmulighet som når tjenesten ligger i kommunens egen organisasjon.

Dersom kommunale oppgavefellesskap kan få myndighet til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet, flyttes deler av beslutningsmyndigheten ut av kommunens egen organisasjon. Det kan gjøre det mer krevende å følge opp kvalitet, prioriteringer, ressursbruk og resultater i tjenester kommunen fortsatt har ansvar for. Etter kommunedirektørens vurdering bør ansvaret for enkeltvedtak ligge i én kommune og ikke i et organ som er styrt av flere kommuner i fellesskap.

Departementet foreslår flere kontrollmekanismer, blant annet krav til administrativ leder, internkontroll, rapportering og adgang til instruksjon og omgjøring i enkelte tilfeller. Samtidig beskrives instruksjonsadgangen som en sikkerhetsventil som bare kan brukes i særlige tilfeller. Det viser at kommunens direkte styringsmulighet vil være begrenset når myndighet først er lagt til samarbeidet.

Etter kommunedirektørens vurdering kan dette skape avstand mellom ansvar og faktisk styring. Kommunen kan bli ansvarlig for resultater, kvalitet og rettssikkerhet overfor innbyggerne, samtidig som beslutningene tas i et annet felles organ der flere kommuner skal styre sammen.

Kommunedirektøren mener prinsipielt at når det fattes enkeltvedtak så bør ansvaret være utvetydig og plassert hos én enkelt kommune. Dette gjelder for vertskommunesamarbeid, der vertskommunen utøver myndigheten og har ansvaret. Ved å plassere myndigheten til å fatte enkeltvedtak i et interkommunalt organ, mens ansvaret fortsatt ligger i den enkelte kommune, risikerer kommunen å bli stilt til ansvar for beslutninger fattet av det interkommunale organet.

Alternative løsninger

Alternativ 1: Støtte forslaget slik det foreligger.

Grimstad kommune kan støtte forslaget uten merknader. Dette innebærer at kommunen støtter at

kommunale oppgavefellesskap kan gis myndighet til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet, slik det foreslås i høringen.

Alternativ 2: Støtte behovet for bedre rammer, men fraråde hovedendringen slik den nå er utformet.

Grimstad kommune støtter behovet for bedre og tydeligere rammer for interkommunalt samarbeid. Kommunen støtter også at reglene om kommunalt oppgavefellesskap, interkommunalt politisk råd og vertskommunesamarbeid klargjøres og videreutvikles. Samtidig fraråder kommunen at kommunale oppgavefellesskap gis generell adgang til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet når kommunen fortsatt står ansvarlig for tjenestene overfor innbyggerne.

Alternativ 3: Ikke støtte endring i kommuneloven.

Grimstad kommune støtter ikke at kommuneloven endres slik at kommunale oppgavefellesskap gis generell adgang til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet. Kommunen mener at slik myndighet fortsatt bør ligge i kommunens egen organisasjon, eller i samarbeidsformer der ansvar, styring og kontroll er tydeligere regulert.

Konklusjon

Kommunedirektøren vurderer at det er behov for bedre og tydeligere rammer for interkommunalt samarbeid. Samtidig reiser forslaget om å gi kommunale oppgavefellesskap generell adgang til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet viktige spørsmål om styring, ansvar og kontroll.

Kommunedirektøren foreslår at kommunen ikke støtter at kommuneloven endres slik at kommunale oppgavefellesskap gis generell adgang til å fatte enkeltvedtak og utøve offentlig myndighet. Kommunedirektøren mener at slik myndighet fortsatt bør ligge i kommunens egen organisasjon, eller i samarbeidsformer der ansvar, styring og kontroll er tydeligere regulert.

Kommunedirektøren anbefaler at Grimstad kommune avgir høringsinnspill i tråd med alternativ 3.